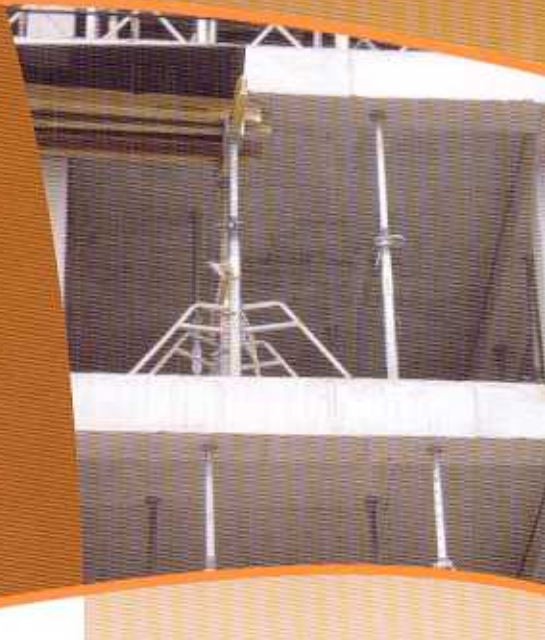

**Informatīvi
skaidrojošs
materiāls**

NELAIMES GADĪJUMU DARBĀ IZMEKLĒŠANAS UN UZSKAITES KĀRTĪBA

VALSTS SOCIĀLĀS APDROŠINĀŠANAS AĢENTŪRA

Nelaires gadījumu darbā izmeklēšanu un uzskaiti nosaka Ministru kabineta (MK) 2005. gada 9. augusta noteikumi Nr. 585 "Nelaires gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība" (turpmāk – Noteikumi), kuri ir spēkā no 12.08.2005.

Kas ir nelaires gadījums darbā?

Atbilstoši likumam "Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaires gadījumiem darbā un arodslimībām" (pieņemts 02.11.1995., spēkā esošs no 01.01.1997.) Latvijā terminu „nelaires gadījumi darbā” definē šādi:

Nelaires gadījums darbā – apdrošinātās personas veselībai nodarītais kaitējums vai apdrošinātās personas nāve, ja to cēlonis ir vienas darbadienas (maiņas) laikā noticis ārkārtējs notikums, kas radies, pildot darba pienākumus, kā arī rīkojoties, lai glābtu jebkuru personu vai īpašumu un novērstu tiem draudošās briesmas.

Kādi ir nelaires gadījumu cēloņi?

Nelaires gadījumu darbā var izraisīt ļoti daudzi un dažādi cēloņi. Kā viens no būtiskākajiem cēloņiem jāmin darba aizsardzības prasību neievērošana no darbinieku puses, piemēram:

- darba aizsardzības instrukciju prasību neievērošana;
- izsniegto individuālo aizsardzības līdzekļu un darba apģērba nelietošana;
- darba aprīkojuma, bīstamo vielu, transporta un citu ražošanas līdzekļu nelietošana saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto dokumentāciju (ražotāja instrukcijām, ķīmisko vielu un ķīmisko produktu drošības datu lapām u.c.);
- nepareizu vai nepiemērotu darba paņēmieni, metožu, darba aprīkojuma izvēle;
- darba izpildes tehnoloģiju neievērošana;
- nepietiekoša uzmanība, veicot darbu;
- noteiktās darba kārtības neievērošana (piemēram, darbs alkohola reibuma stāvoklī, darba līgumā neparedzēta darba veikšana u.c.).

Bieži nelaires gadījumus darbā izraisa trūkumi darba organizācijā un ar to saistītās problēmas, piemēram:

- nepietiekoša kontrole par darba aizsardzības instrukcijās noteikto prasību ievērošanu;
- nepietiekoša vai neapmierinoša nodarbināto apmācība (piemēram, darbam ar darba aprīkojumu ar ķīmiskajām vielām/produktiem);
- nepiemērotas darba vietas izveidošana;
- nodarbināto nenodrošināšana ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem vai piemērotu darba aprīkojumu;
- bojātas iekārtas, instrumenti, darba rīki u.c.

Kādi ir nelaimes gadījumu piemēri?

1. attēls. Augsts nelaimes gadījumu risks būvniecībā – objektā nav uzstādītas aizsargmargas nodarbināto aizsardzībai kritieniem no augstuma.

2. attēls. Augsts nelaimes gadījumu risks būvniecībā – nav uzstādītas aizsargmargas, kā arī nodarbinātie nav nodrošināti ar piemērotiem individuālās aizsardzības līdzekļiem (pretkritienu aizsardzībai, aizsargķiverēm u.c.).

3. attēls. Augsts nelaimes gadījumu risks remontdarbu laikā – nav nodrošinātas piemērotas sastatnes, kas nodrošina drošu darbu veikšanu augstumā.

4. attēls. Nelaimes gadījumu risks, ledzerot ķīmisko vielu, kas tiek uzglabāta pārtikas produktu pudelē (attēlā vienā no pudelēm ir dzērmais ūdens, otrā – acetons).

Uz kuriem nelaimes gadījumiem jāattiecinā noteikumi par nelaimes gadījumu izmeklēšanas un uzskaites kārtību?

Noteikumi attiecināmi uz tiem nelaimes gadījumiem, kas notikuši ar nodarbinātajiem un citām personām, kuras saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu” ir pakļautas apdrošināšanai pret nelaimes gadījumiem un arodslimībām.

Iekšlietu ministrijas padotībā esošajās iestādēs nelaimes gadījumus darbā izmeklē un uzskaita atbilstoši MK 2005. gada 29. novembra noteikumu Nr. 914 “Iekšlietu ministrijas padotībā esošo iestāžu darbinieku ar speciālajām dienesta pakāpēm nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība” (spēkā no 01.12.2005.) prasībām.

Nelaires gadījumus, kas notikuši ar karavīriem dienesta laikā, izmeklē un uzskaita atbilstoši MK 2003. gada 17. jūnija noteikumu Nr. 329 "Ar karavīriem notikušo nelaires gadījumu izmeklēšanas un uzskaites kārtība" (spēkā no 10.07.2003.) prasībām.

Kāpēc ir svarīgi izmeklēt darbā notikušos nelaires gadījumus?

Darbā notikušie nelaires gadījumi ir jāizmeklē, lai:

- noskaidrotu un turpmāk novērstu nelaires gadījuma cēloņus;
- noskaidrotu nelaires gadījuma apstākļus, kā arī personas, kuras pieļāvušas normatīvajos aktos noteikto prasību pārkāpumus, kuru dēļ ir noticis nelaimes gadījums;
- dokumentāli noformētu notikušo nelaires gadījumu un nodrošinātu nodarbinātajiem vai nodarbinātā nāves gadījumā – viņa apgādībā esošajām personām un mantiniekiem iespējas saņemt sociālās garantijas.

Kādos gadījumos nelaimes gadījums ir jāizmeklē?

Nelaires gadījumu izmeklē šādos gadījumos:

- nelaimes gadījums izraisījis cietušajam darbspēju zaudējumu uz laiku, kas ir ilgāks par vienu diennakti;
- cietušais pēc nelaires gadījuma saskaņā ar medicīnisko atzinumu pārcelts citā darbā uz vienu darba dienu vai ilgāku laikposmu;
- cietušais saskāries ar inficētām asinīm vai citiem inficētiem (iespējams, inficētiem) šķidrumiem un ja ir inficēšanās varbūtība, bet nav radusies tūlītēja darbnespēja.

Kādi nelaires gadījumi ir jāizmeklē?

Izmeklē visus nelaires gadījumus, kas notikuši ar nodarbināto:

- pildot darba vai dienesta pienākumus, arī:
  - ražošanas vai mācību prakses laikā;
  - komandējuma laikā;
  - pārvietojoties starp objektiem, ja šī darbība saistīta ar darba vai dienesta pienākumiem;
- maiņu starplaikā atrodoties darba devēja valdījumā esošā transportlīdzeklī (piemēram, vilcienu, lidmašīnu, jūras un upju kuģu apkalpes locekļi, autotransporta vadītāji, kravu pavadoni, konduktori);
- darba laikā, arī:
  - ja darbinieks prettiesiski nonāvēts (tīši vai aiz neuzmanības) vai viņam nodarīti smagi miesas bojājumi, pildot darba vai dienesta pienākumus;
  - ar darba vai dienesta pienākumu pildīšanu saistīta strīda laikā;
  - izmantojot personisko transportlīdzekli, kuru ar darba devēja rakstisku rīkojumu izmanto darba vai dienesta vajadzībām vai darba devēja uzdevumā;
  - veicot jebkuru darbību uzņēmuma interesēs, arī ja nav bijis darba devēja rīkojuma;
- atrodoties darba devēja valdījumā esošā transportlīdzeklī ceļā uz darbu vai no darba;
- uzņēmuma teritorijā vai citā darba vietā darba laikā un noteiktajos pārtraukumos

(piemēram, tehnoloģiskajos pārtraukumos, pusdienas pārtraukumos), darba ņēmējam sakārtojot darba vietu, lietojot darba aprīkojumu un individuālos aizsardzības līdzekļus, atrodoties sanitārajās un sadzīves telpās, kā arī ražošanas objektu vai iekārtu avārijas laikā un nodarbinātajam pārvietojoties uz darba vietu pirms darba sākuma vai no tās pēc darba beigām;

- ja, darba ņēmējam pildot darba pienākumus, vienreizēja (ne vairāk kā vienas darba maiņas laikā) darba vides riska faktoru iedarbība uz organismu izraisījusi akūtu arodslimību, darba vides riska faktoru iedarbība izraisījusi hronisko slimību saasināšanos vai dabas katastrofa (piemēram, zemestrīce, nogruvums, plūdi, vētra), dzīvnieki un kukaiņi izraisījuši nodarbinātā veselības traucējumus;
- darba pienākumu veikšanas laikā, nonākot saskarē ar inficētām asinīm vai citiem inficētiem (iespējams, inficētiem) šķidrumiem un ja ir inficēšanās varbūtība, bet nav radusies tūlītēja darbnespēja;
- pie cita darba devēja viņa pilnvarotas personas vadībā vai veicot darba vai dienesta pienākumus darba devēja uzdevumā pie cita darba devēja;
- ja nav noslēgts darba līgums, bet Valsts darba inspekcija (turpmāk – Inspekcija) konstatē, ka cietušais veicis darbu pie cita darba devēja viņa pilnvarotas personas vadībā.

Kas nekavējoties jādara, ja noticis nelaimes gadījums darbā?

Ja noticis nelaimes gadījums, nekavējoties:

- nodarbinātais un nelaimes gadījuma liecinieki par to ziņo:
  - darba devējam;
  - tiešajam darba vadītājam;
  - vai darba aizsardzības speciālistam;
- darba devējs, tiešais darba vadītājs vai darba aizsardzības speciālists un liecinieki:
  - nodrošina nelaimes gadījumā cietušajam pirmo palīdzību;
  - nodrošina medicīnisko palīdzību (nogādā cietušo ārstniecības iestādē vai izsauc neatliekamo medicīnisko palīdzību).

Līdz nelaimes gadījuma izmeklēšanas sākumam notikuma vietu saglabā neskartu, ja tas neapdraud cilvēku dzīvību, veselību un vidi, neizraisa avāriju vai ugunsgrēku un netraucē darba procesu. Ja nav iespējams notikuma vietu saglabāt neskartu, uzreiz pēc nelaimes gadījuma dokumentāli fiksē esošo situāciju nelaimes gadījuma vietā.

Kāda ir tālākā rīcība, ja noticis nelaimes gadījums darbā?

Divu darba dienu laikā pēc nelaimes gadījuma vai pēc informācijas saņemšanas par nelaimes gadījumu darba devējs no ārstniecības iestādes pieprasa izziņu par veselības traucējumu smaguma pakāpi. Atsevišķos gadījumos arī Inspekcija var pieprasīt minēto izziņu no ārstniecības iestādes.

Ārstniecības iestāde triju dienu laikā pēc darba devēja vai Inspekcijas pieprasījuma saņemšanas bez maksas izsniedz izziņu par veselības traucējumu smaguma pakāpi. Izziņā norāda, vai veselības traucējumi ir smagi vai nav smagi, kā arī nelaimes gadījumā cietušo ķermeņa daļu un nelaimes gadījumā gūto veselības traucējumu veidu.

Kas izmeklē nelaimes gadījumu darbā?

Nelaimes gadījumu darbā izmeklē izmeklēšanas komisija vai Inspekcija.

Izmeklēšanas komisija izmeklē nelaimes gadījumu, kas noticis ar nodarbināto personu pie darba devēja. Komisiju ar rakstisku rīkojumu izveido darba devējs ne vēlāk kā piecu darba dienu laikā pēc nelaimes gadījuma. Komisijas sastāvā jāiekļauj:

- darba devēja norīkota persona;
- darba aizsardzības speciālists vai persona, kura pilda darba aizsardzības speciālista pienākumus (piemēram, ja darba devējam ir līgums ar darba aizsardzības jomā kompetento institūciju vai kompetento speciālistu);
- nodarbināto uzticības persona vai galvenā uzticības persona;
- citi speciālisti, ja tas nepieciešams;
- tā darba devēja pilnvarotu personu, pie kura cietušais pildījis darba vai dienesta pienākumus (ja nelaimes gadījums noticis ar nodarbināto, kurš uz laiku nodarbināts pie cita darba devēja viņa pilnvarotas personas vadībā vai veicot darba vai dienesta pienākumus darba devēja uzdevumā pie cita darba devēja).

Inspekcija, pieaicinot darba devēja pilnvarotu personu, izmeklē nelaimes gadījumu, kas noticis ar:

- nodarbināto, kurš strādā pie darba devēja, kas nodarbina ne vairāk par pieciem nodarbinātajiem;
- citu darba ņēmēju, kurš saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir pakļauts apdrošināšanai pret nelaimes gadījumiem un arodslimībām;
- nodarbināto, kuram nav noslēgts darba līgums, bet Inspekcija konstatē, ka cietušais veicis darbu pie darba devēja.

Ja cietušais ir noslēdzis uzņēmuma, gaudniecības vai pārvaldājuma līgumu un nav skaidri zināms viņa juridiskais statuss, Inspekcijas amatpersona pieprasa informāciju no Valsts ieņēmumu dienesta. Valsts ieņēmumu dienests nekavējoties sniedz ziņas par to, vai cietušais ir reģistrējies kā saimnieciskā darbībā gūtā ienākuma nodokļa maksātājs.

Kad tiek sastādīts akts par nelaimes gadījumu darbā?

Aktu par nelaimes gadījumu darbā sastāda komisija vai Inspekcijas amatpersona pēc nelaimes gadījuma izmeklēšanas, kas jāpabeidz sešu darba dienu laikā. Akts tiek sastādīts atbilstoši Noteikumos dotajam paraugam, un tajā jānorāda ziņas par komisijas sastāvu, darba devēju, darba vadītāju, cietušo darbinieku, veselības traucējumu smaguma pakāpi, traumēšanas faktorus, nelaimes gadījuma cēloņus, kā arī pasākumus nelaimes gadījuma cēloņu novēršanai.

Kad tiek sastādīts atzinums par nelaimes gadījumu darbā?

Atzinumu par nelaimes gadījumu darbā sastāda komisija vai Inspekcijas amatpersona pēc nelaimes gadījuma izmeklēšanas, kas jāpabeidz sešu darba dienu laikā, ja izmeklēšanā noskaidrots, ka:

- nelaimes gadījums, pēc kura ir iestājies darbspēju zaudējums vai nāve, ir tiešā cēloņsakarībā ar to, ka cietušais lietojis alkoholiskās, narkotiskās, toksiskās, psihotropās vai citas kaitīgas vielas vai to produktus, un to nav izraisījusi minēto vielu izmantošana darba procesā vai attiecīgo vielu neatbilstoša glabāšana vai pārvietošana;

- nāves cēlonis nav saistīts ar nelaimes gadījumu, un to apliecina tiesu medicīnas ekspertu atzinums;
- izdarīta pašnāvība vai tās mēģinājums, un to apstiprina tiesībaizsardzības institūcijas;
- nelaimes gadījums noticis, darba ņēmējam izdarot noziedzīgu nodarījumu, un par to ir ierosināta krimināllieta, izņemot gadījumu, ja darba ņēmējs tiek saukts pie kriminālatbildības par ceļu satiksmes notikumu pārkāpšanu, vadot transportlīdzekli;
- nelaimes gadījums noticis pirms vai pēc darba laika, noteiktajā tehnoloģiskā procesa pārtraukumā, pusdienas pārtraukumā vai citā pārtraukumā un nav konstatēta darba vides riska faktoru iedarbība, izņemot gadījumus, ja darba ņēmējs saskaņā ar darba vai dienesta pienākumiem glābis citu personu vai īpašumu un novērsis draudošās briesmas;
- nelaimes gadījums noticis strīda laikā, un tā cēlonis nav saistīts ar darba vai dienesta pienākumu pildīšanu;
- nav darba līguma ar darba devēju vai cita juridiska dokumenta, kas apliecina, ka cietušais ir nodarbināts pie attiecīgā darba devēja, un cietušais nav cits darba ņēmējs.

Ja par nelaimes gadījumu nav paziņots darba dienas laikā vai nelaimes gadījumā cietušajam darb spēju zaudējums iestāties vēlāk, komisija vai Inspekcijas amatpersona izmeklē nelaimes gadījumu un mēneša laikā pēc rakstiska iesnieguma vai citas rakstiskas informācijas par nelaimes gadījumu saņemšanas sastāda aktu vai atzinumu.

Cik eksemplāros sastāda aktu un atzinumu un kam to nosūta?

Aktu vai atzinumu sastāda četros eksemplāros.

Pirmajam eksemplāram pievieno izmeklēšanas materiālus (rīkojumu par komisijas izveidošanu, medicīnisko atzinumu, nelaimes gadījumā cietušā, liecinieku un atbildīgo amatpersonu paskaidrojumus, plānus, shēmas un dokumentus, kas raksturo nelaimes gadījuma notikuma vietu, mašīnas, mehānismus, iekārtas, darba vides riska novērtējumu un preventīvo pasākumu plānu). Ja nelaimes gadījumā cietuši vairāki nodarbinātie, aktu vai atzinumu, sastāda par katru cietušo vai bojā gājušo. Pēc nelaimes gadījuma reģistrēšanas pirmais akta vai atzinuma eksemplārs un izmeklēšanas materiāli glabājas pie darba devēja.

Vienu akta vai atzinuma eksemplāru darba devējs vai Inspekcijas amatpersona nekavējoties nosūta:

- cietušajam vai personai, kura pārstāv viņa intereses;
- Inspekcijai - nelaimes gadījuma reģistrēšanai;
- Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras nodaļai atbilstoši cietušā deklarētajai dzīvesvietai.

Kad un kā tiek veikta nelaimes gadījuma speciālā izmeklēšana?

Nelaimes gadījumā speciālo izmeklēšanu veic, ja nelaimes gadījumā:

- konstatēta viena vai vairāku cietušo nāve;
- cietušajam konstatēti smagi veselības traucējumi.

Speciālo izmeklēšanu veic Inspekcijas amatpersona, pieaicinot darba devēja norīkoto personu, nodarbināto uzticības personu un attiecīgus speciālistus, ja nepieciešams.

Ja nelaimes gadījums ir izraisījis divu vai vairāku nodarbināto nāvi, speciālo izmeklēšanu veic

Inspekcijas izveidota speciālās izmeklēšanas komisija. Inspekcijas amatpersona vai speciālās izmeklēšanas komisija 15 darba dienu laikā veic nelaimes gadījuma speciālo izmeklēšanu un sagatavo attiecīgus dokumentus. Speciālās izmeklēšanas termiņu var pagarināt ar Inspekcijas direktora rīkojumu.

Veicot speciālo izmeklēšanu, Inspekcijas amatpersona vai speciālās izmeklēšanas komisija ir tiesīga:

- pieprasīt rakstiskus un mutiskus paskaidrojumus no darba devēja, lieciniekiem, nelaimes gadījumā cietušā un atbildīgajām amatpersonām;
- pieprasīt, lai darba devējs:
  - iesniedz speciālajai izmeklēšanai nepieciešamos materiālus un izziņas;
  - ja nepieciešams, nodrošina speciālajā izmeklēšanā iesaistītās personas ar attiecīgu aizsargapģērbu, apaviem un citiem individuālajiem aizsardzības līdzekļiem;
  - nodrošina iespēju veikt tehniskos aprēķinus un laboratoriskos mērījumus, novērtēt drošības atbilstību, fotografēt bojātos objektus un notikuma vietu, kā arī veic citas speciālajai izmeklēšanai nepieciešamās darbības;
  - pieaicina speciālistus un ekspertus un sedz izdevumus, kas saistīti ar šo ekspertu pieaicināšanu un iepriekšējā punktā minētajiem pasākumiem (šī prasība zaudē spēku ar 2007. gada 1. janvāri);
  - nodrošina speciālās izmeklēšanas komisiju ar transportlīdzekļiem un sakariem pasākumiem (šī prasība zaudē spēku ar 2007. gada 1. janvāri);
- pieprasīt no valsts institūcijām ar nelaimes gadījuma izmeklēšanu saistīto materiālu kopijas;
- izmeklējot ceļu satiksmes negadījumu, iepazīties ar attiecīgajiem dokumentiem Ceļu policijas pārvaldē.

Pēc speciālās izmeklēšanas beigšanas Inspekcijas amatpersona vai speciālās izmeklēšanas komisija, pamatojoties uz izmeklēšanā iegūtajiem materiāliem, sastāda aktu vai atzinumu piecos eksemplāros.

Inspekcijas amatpersona vai speciālās izmeklēšanas komisija pēc dokumentu sagatavošanas triju darba dienu laikā nosūta:

- speciālās izmeklēšanas materiālu oriģinālus – darba devējam;
- akta vai atzinuma oriģinālu:
  - Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras nodaļai atbilstoši cietušā deklarētajai dzīvesvietai;
  - tai Valsts policijas pārvaldei (nodaļai), kuras darbības zonā noticis nelaimes gadījums;
  - cietušajam vai personai, kura pārstāv viņa intereses;
- akta vai atzinuma oriģinālu un izmeklēšanas materiālu kopijas – Inspekcijai;
- speciālās izmeklēšanas materiālu apliecinātas kopijas – Valsts policijas pārvaldei (nodaļai), kuras darbības zonā ir noticis nelaimes gadījums. Attiecīgā Valsts policijas pārvalde (nodaļa) pēc minēto dokumentu saņemšanas izskata lietu un informē par to Inspekciju.

Kas veic darbā notikušo nelaimes gadījumu uzskaiti?

Nelaimes gadījumus darba devējs uzskaita un reģistrē nelaimes gadījumu darbā uzskaites žurnālā, kura paraugs dots Noteikumu pielikumā. Darba devējs sniedz informāciju Inspekcijai, kas uzskaita un reģistrē visus valstī notikušos nelaimes gadījumus darbā.

Ārvalstīs notikušos nelaimes gadījumus Inspekcija reģistrē pēc tam, kad cietušais vai persona, kura pārstāv viņa intereses, iesniedz dokumentus (to kopijas), kas apliecina nelaimes gadījumu.

Kā var apstrīdēt un pārsūdzēt aktu vai atzinumu par nelaimes gadījumu darbā?

Ja cietušais vai persona, kura pārstāv viņa intereses, darba devējs vai cita juridiska vai fiziska persona, kuras tiesības vai pienākumus skar sastādītais akts vai atzinums, nepiekrīt komisijas vai Inspekcijas amatpersonas sastādītā akta vai atzinuma saturam, tai ir tiesības mēneša laikā to apstrīdēt, vērsties pie Inspekcijas direktora. Inspekcijas direktors pieņem lēmumu par nepieciešamību atkārtoti izmeklēt nelaimes gadījumu. Inspekcijas direktora lēmumu var pārsūdzēt tiesā mēneša laikā pēc lēmuma spēkā stāšanās.

Kādi ir darba devēja pienākumi pēc nelaimes gadījuma darbā izmeklēšanas pabeigšanas?

Darba devējs pēc nelaimes gadījuma izmeklēšanas pabeigšanas veic sekojošas darbības:

- informē nodarbināto vai personu, kura pārstāv viņa intereses, par tiesībām uz apdrošināšanas atlīdzību normatīvajos aktos par sociālo apdrošināšanu noteiktajā kārtībā;
- iepazīstina ar nelaimes gadījuma izmeklēšanas materiāliem atbildīgās amatpersonas, nodarbinātos un uzticības personas;
- aktā vai atzinumā noteiktajā termiņā veic pasākumus, lai novērstu nelaimes gadījuma cēloņus;
- 15 darba dienu laikā pēc nodarbinātā pārejošas darbnespējas beigām (darbnespējas lapas A noslēgšanas) nosūta Inspekcijai paziņojumu par nelaimes gadījumā gūtajiem veselības traucējumiem un darba devēja zaudējumiem. Paziņojumā norāda, vai darbnespēja ir beigusies vai turpinās. Ja darbnespēja turpinās, tad 15 darba dienu laikā pēc pārejošas darbnespējas lapas B noslēgšanas darba devējs Inspekcijai paziņo kavēto dienu skaitu;
- aktu vai atzinumu un izmeklēšanas materiālus darba devējs uzglabā 45 gadus un nodod arhīvā likumā noteiktajā kārtībā.

Kā rīkoties, ja cietušais nav nodarbinātais, bet ir pakļauts apdrošināšanai pret nelaimes gadījumiem un arodslimībām?

Citi darba ņēmēji, kuri atbilstoši Darba aizsardzības likumam nav nodarbinātie, bet kuri saskaņā ar normatīvajiem aktiem sociālās apdrošināšanas jomā ir pakļauti apdrošināšanai pret nelaimes gadījumiem un arodslimībām (piemēram, Saeimas deputāts, pašvaldības deputāts, Ministru kabineta loceklis, komercsabiedrības valdes, padomes loceklis), par nelaimes gadījumu ziņo Inspekcijai.

Kā izmeklē un uzskaita nelaimes gadījumus darbā Iekšlietu ministrijas padotībā esošajās iestādēs?

Iekšlietu ministrijas pakļautībā esošajās iestādēs nelaimes gadījumus darbā izmeklē atbilstoši MK noteikumiem Nr. 914 "Iekšlietu ministrijas padotībā esošo iestāžu darbinieku ar speciālajām dienesta pakāpēm nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība" (pieņemti 29.11.2005., spēkā no 01.12.2005.). Iekšlietu ministrija reģistrē un uzskaita visus nelaimes gadījumus, par kuriem sastādīts akts vai atzinums, kas notikuši ar ministrijas padotībā esošo iestāžu darbiniekiem, un reizi mēnesī iesniedz informāciju Centrālajā statistikas pārvaldē. Aktu vai atzinumu un izmeklēšanas materiālus iestāde vai iestādes teritoriālā struktūrvienība glabā 45 gadus un nodod arhīvā. Nelaimes gadījumus, par kuriem sastādīts akts vai atzinums, iestāde vai tās teritoriālā struktūrvienība uzskaita un reģistrē nelaimes gadījumu uzskaites žurnālā (žurnāla paraugs noteikumu pielikumā).

Kā izmeklē un uzskaita nelaimes gadījumus darbā Aizsardzības ministrijas padotībā esošajās iestādēs?

Aizsardzības ministrijas pakļautībā esošajās iestādēs nelaimes gadījumus darbā izmeklē atbilstoši MK noteikumiem Nr. 329 "Ar karavīriem notikušo nelaimes gadījumu izmeklēšanas un uzskaites kārtība" (pieņemti 17.06.2003., spēkā no 10.07.2003.), struktūrvienība, kuras karavīrs ir cietis (t.sk. gājis bojā) nelaimes gadījumā un Aizsardzības ministrijas Militārā personāla nodaļa uzskaita un reģistrē nelaimes gadījumos cietušu karavīru uzskaites žurnālā nelaimes gadījumus, par kuriem sastādīts akts vai uzrakstīts atzinums. Informāciju par notikušajiem nelaimes gadījumiem var saņemt, adresējot oficiālu pieprasījuma vēstuli Aizsardzības ministrijas Sociālo lietu nodaļai.

Kas kontrolē darba aizsardzības prasību izpildi uzņēmumā?

Valsts uzraudzību un kontroli darba aizsardzības jomā veic Inspekcija.

Darba aizsardzību pasākumu organizēšanu un iekšējo kontroli uzņēmumā veic darba aizsardzības speciālists.

Vai nodarbinātajam ir sociālās garantijas situācijās, kad darbā noticis nelaimes gadījums?

Visos legāli noformēta darba gadījumos, nodarbinātajam sociālo aizsardzību garantē LR normatīvie akti. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra piešķir nodarbinātajam, kas cietis nelaimes gadījumā darbā, sociālās apdrošināšanas ārstniecības, rehabilitācijas un ar to saistīto papildu izdevumu atlīdzību un kompensāciju par darbaspēju zaudējumu.

Kādas ir sociālās garantijas pēc nelaimes gadījuma darbā?

Pēc darbā notikuša nelaimes gadījuma, kurš izmeklēts un reģistrēts atbilstoši normatīvo aktu prasībām, nodarbinātais var saņemt:

- pārejošas darba nespējas pabalstu (līdz 52 kalendārajām nedēļām, 80% apmērā no mēneša vidējo apdrošināšanas iemaksu algas);
- atlīdzību par darbspēju zudumu (atlīdzības apjoms atkarīgs no kaitējuma sekām un mēneša vidējo apdrošināšanas iemaksu algas);
- vienreizēju pabalstu, ar ko var aizstāt atlīdzību par darbspēju zudumu, ja darbspēju zaudējums noteikts 10-24% apmērā uz mūžu.

Darbā notikušajā nelaimes gadījumā cietušajam tiek apmaksāti:

- ar ārstēšanu saistītie papildu izdevumi un pakalpojumi;
- rehabilitācijas un pārkvalificēšanās izdevumi;
- tehnisko palīglīdzekļu iegāde un remonts;
- ceļa izdevumi, apmeklējot ārstniecības iestādi vai medicīniskās rehabilitācijas iestādi, kā arī samaksa par pavadonā pakalpojumiem;
- apdrošinātās personas aprūpe, ja tā nevar sevi apkopt un tai ir nepieciešama pastāvīga citas personas palīdzība.

Ja darbā notikuša nelaimes gadījuma dēļ ir iestājusies nodarbinātā nāve, tad ģimenei tiek izmaksāta:

- atlīdzība par apgādnieka zaudējumu darbnespējīgiem ģimenes locekļiem,
- apbedīšanas pabalsts.

Kur var iepazīties ar MK noteikumiem?

Viena no pilnīgākajām interneta mājas lapām par darba aizsardzības jautājumiem ir Eiropas Darba Drošības un veselības aizsardzības aģentūras nacionālā kontaktpunkta Latvijā mājas lapa: www.osha.lv

Kur un kādā veidā var saņemt informāciju un konsultācijas?

- **Valsts darba inspekcijā**

K.Valdemāra ielā 38, Rīgā, LV-1010

Tālrunis: 7021751, 8008004

www.vdi.gov.lv

vai Valsts darba inspekcijas reģionālajās inspekcijās

- **LR Labklājības ministrijas Darba aizsardzības politikas nodaļā**

Skolas ielā 28, Rīgā, LV-1331

Tālrunis: 7021527, 7021526

www.lm.gov.lv

- **Latvijas darba devēju konfederācijā**

Vīlandes ielā 12-1, Rīgā, LV-1010

Tālrunis: 7225162

www.lddk.lv

- **Latvijas Brīvo arodbiedrību savienībā**

Bruņinieku ielā 29/31, Rīgā, LV-1001

Tālrunis: 7270351, 7035960

www.lbas.lv

Informatīvi skaidrojošais materiāls saskaņots ar Latvijas Republikas Labklājības ministrijas Darba departamentu un Valsts darba inspekciju.

Informatīvi skaidrojošo materiālu sagatavoja

2003. gadā materiāls tika sagatavots ES PHARE Latvijas-Spānijas divpusējās sadarbības projekta (LE/99/IB-CO-01) „Atbalsts turpmākai likumdošanas saskaņošanai un institūciju stiprināšanai darba drošības un veselības jomā” ietvaros, 2006. gadā atbilstoši izmaiņām normatīvo aktu prasībām materiālu aktualizēja:

A/S “Inspecta Latvia”

Slokas ielā 13, Rīgā, LV-1048

Tālrunis: 7607900

www.inspecta.lv